Novi list, 18.10.2022, str. 19, A3

Evidencijski broj / Article ID: 20256139
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

ZKM Uz premijeru predstave »Svjetlo pada« Simona Stephensa, u režiji Janusza Kice

Smrtna ura kao himna zajednici

Ovo je predstava koja duboko zadire u pitanje što nas čini stvarnima, prisutnima, budnima, bolno živima

Prizor iz predstave - Doris Šarić Kukuljica

Nataša GOVEDIĆ

ZAGREB » Može li jedna alkoholičarka imati obitelj tako dubokih korijena da svaki od njezinih članova u trenutku smrti »velike mame« doživi neku vrstu odleđivanja zamrznutih emocija? Odgovor britanskog dramatičara Simona Stephensa prilično je neupitan: može. Ne znači da će odmrzavanje biti ugodno, kao da je u pitanju smrznuti ručak, ali bit će kombinacija šoka i čuda. Uz dugi uvodni monolog, umire glavno lice jedne obiteljske tragedije; glavna junakinja koja je tik prije pucanja kapilare u mozgu uspješno prošla gadnu apstinencijsku krizu, ali sama ju je smrtna ura zatekla kako ponovno kupuje votku u supermarketu. Doris Šarić Kukuljica igra Christine kao ženu koja je odavno sve izgubila i sve oko sebe pretvorila u pustoš, osušila se kao korito rijeke, a u istom je procesu dugotrajnog alkoholnog narcizma potrošila i sve svoje suze, kao i energiju za bilo kakve svađe, obračunavanja i zamjeranja. Ne samo zahvaljujući tekstu, nego još više senzibilnoj režiji Janusza Kice i maestralnoj glumačkoj izvedbi Šarić Kukuljice, pred nama je Christine koja unatoč svim samorazaranjima nije do kraja poharana ni uništena kao ljudsko biće. Nešto preostaje. Nešto nije progutala ovisnost. Dapače, dublja trezvenost ovog lika ima veze s time što već dugo broji samo gubitke, tako da u momentu smrti stvarno više nema ni vremena ni volje ni za kakvu krivnju. Ni vlastitu, ni tuđu. To je jako zanimljiva dramska i rekla bih čak terapijska situacija. Što ostaje kad maknemo sram, kajanje, znanje o tome da smo drugima nanijeli mnogo nepravde? Odgovor drame: materija čiste povezanosti, ljubav. Neuništiva želja za kontaktom (gotovo kao da govorimo o novorođenčetu, a ne osobi na kraju životnog puta).

Neodvojenosti

Christine zanima samo da u trenutku vlastite smrti posljednji put vidi svoje troje odmetnute djece i još drastičnije izgubljenog muža – i ta joj se želja doista ispunjava, tako da umiranje postaje neočekivano vrijeme kontakta. Neke od svojih članova obitelji samo promatra na drvenom podiju pozornice unutar pozornice, ali jednu od kćeri, Ashe, koja se nedavno nalazila na rubu samoubojstva, uključuje u možda najvažniji dramski razgovor čitave izvedbe. Njih dvije imaju vezu »blizine smrti« i uspijevaju jedna drugoj reći riječi »nečuvene« istine, okrutne bliskosti, za koje nikad nismo spremni. Ashe igra Mia Melcher toliko velikom snagom istovremenog očaja i prihvaćanja nadrealne situacije »razgovora s duhom« vlastite mame i s toliko slojeva borbenog izlaganja vlastite rane da je na izvedbi koju sam gledala zasluženo dobila i najveći aplauz. Ali mene su pogodile riječi koje joj u tom prizoru kaže mama, potpuno mirna i pribrana Christine u nesentimentalnom tumačenju Doris Šarić Kukuljice. Neću vam ih prepričati. Pogledajte predstavu. Christinin muž Bernard (Sreten Mokrović) u trenutku ženine smrti upravo prolazi kroz orgije prežderavanja i uživanja seksualnog trokuta u krevetu s dvije ljubavnice, što je ponovno sjajna scena »otpuštanja kočnica« samo da vidimo kako u avionu nema nikakvog pilota osim emocionalne gladi. Mokrović igra svoj lik vrlo hrabro i potpuno bespoštedno, bez ironije i s mnogo topline za slijepu autodestrukciju. Prate ga dvije sjajne glumice, Nataša Dangubić (Michaela) i Petra Svrtan (Emma), igrajući hladne, okrutne i podsmješljive gospodarice malih muških fantazija. Jedna od Christininih kćeri, Ashe, osim hamletovskog susreta s likom majke prolazi i kroz ucjenjivanje od strane muža, bivšeg ovisnika (igra ga Ivan Pašalić), a druga, Jess, upravo se budi izbrisanog sjećanja i romantično zaljubljuje u čovjeka kojeg zatječe pokraj sebe. Jess tumači Lucija Šerbedžija, dok njenog novog partnera Michaela kao studiju strpljivog »kroćenja nepovjerenja« igra Ugo Korani. Ovaj duet slabije funkcionira, jer je Šerbedžija veoma reska, kruta, odrešita i gotovo mehanična u izvedbi; kao Andersenov »postojani kositreni vojnik«. Ne znam je li joj to bila namjera, ali izvedba ostaje previše zatvorena; ne prelazi rampu. S tom se krutošću i strahom od nove veze možda moglo stići i do humora, ali na tome još valja raditi. Christinin jedini sin Steven je student koji pokušava shvatiti zašto mu ne ide izabrani studij, kao što mu ne uspijeva ni čekanje na ljubavnog partnera, avionskog stjuarda Andyja. Stevenovu raspršenu ljutnju pogođeno igra Vedran Živolić, a Stevenova ljubavnog partnera Andyja vješto pronalazi izvedba Adriana Pezdirca. Pezdirc je u spomenutom gay-duetu emocionalno prozirniji glumac, iako ne nužno simpatičniji dio scenskog ljubavnog para. Čitav glumački ansambl diše skladno i uigrano, međusobno se slušajući i uvažavajući. Kostimografija Doris Kristić likovima poklanja ili svakodnevnu ili socijalno prikladnu i decentnu odjeću, tako da njen kolorit ostaje dovoljno taman i neutralan da scenom dominiraju glumačka lica, kao svjetla na tamnoj pozadini.

Neprekinutosti

»Svjetlo pada« je predstava za koju nije toliko važno kakvi su ishodi naših odnosa, niti »tko živ, tko mrtav«, nego kako se plete ljudsko tkanje međusobnih približavanja. Jednom svezana spona, posebno obiteljska, ne može biti ni razriješena, ni prerezana. Scena pogreba poredat će i posjedat glumce u prvi plan pozornice, što smo kao režijski postupak mnogo puta vidjeli, ali nismo vidjeli da ljudi okupljeni nad nečijom rakom iz replike u repliku dobivaju injekcije međusobnog povjerenja, otpuštanja povrede. To je rijetkost. Ponovo kompleksna scena, s puno znanja o tome da smrt uvijek nešto i otvara, a ne samo zatvara (dramaturginja: Lada Kaštelan). Na razini čitave izvedbe, opet vidimo da kazalište ovisi o glumcu – glumac je poluga percepcije koja utjelovljuje i pokreće čitav naš sustav društvenosti. I premda smo u ZKM-u svjedoci likova koji žive u nevelikom radijusu britanskog sjevera, vrlo konkretnih lokacija kojima se kreću Stephensovi likovi, istodobno smo i svjesni da baš ta etnografska točnost funkcionira i kao niz orijentira za hrvatski prostor. Ona pomaže da glumačke izvedbe budu još preciznije. Biti istovremeno živ i mrtav, što je pozicija glavne uloge Christine, oduvijek je karakteristika dramskog lika (s jedne strane mrtvog slova, s druge strane potencijalno otvorenog glumačkim transformacijama i stalno novim oživljavanjima). Osim toga, Christine je bila mrtva tijekom svog tragičnog života, balzamirana u alkoholu, dok u trenutku smrti postaje akutno, prevratnički živa. Zbog toga je ovo i predstava koja duboko zadire u pitanje što nas čini stvarnima, prisutnima, budnima, bolno živima. Moramo li doći do posljednjeg daha da se sebi i drugima obratimo bez ograda i spričavanja, potpuno iskreno? Jer bez te radikalne iskrenosti nema živosti? U jednom trenutku predstave iz zraka se prema kazališnim daskama spušta ogromna figura kita u prirodnoj veličini (scenografija: NUMEN i Ivana Jonke). Za ovu poetsku gestu srećom nema logičnog objašnjenja: ako netko razumije odakle dolazi ta životinja morskih dubina sa svojim neodgonetnutim pjesmama, tim bolje. Ako ne razumije, slika funkcionira i kao tijelo životinje na suhom; tijelo stradanja. No mnogo važnija od slike kita su slojevita i lucidna glumačka tumačenja likova, koja nemojte propustiti. I to nevezano za to vjerujete li ili ne vjerujete u dublje međuljudsko zajedništvo, o kojem govori Stephens. Čak i ako ste prema tom iskustvu morskog ili kopnenog jata – svim mogućim opsezima i definicijama obitelji – nadasve skeptični, »Svjetlo pada« je vrijedna studija emocionalne pučine 21. stoljeća.

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr